

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista.

Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa todetaan, että sosiaaliturvan uudistamisessa otetaan huomioon ikävaikutukset. Vanhusasiavaltuutettu toteaa, että tehtäessä useita sosiaaliturvan uudistuksia samaan aikaan on erityisen tärkeää arvioida näiden eri muutosten kokonaisvaikutukset erilaisissa tilanteissa olevien iäkkäiden ja myös nuorempien tilanteisiin.

Vanhusasiavaltuutettu pitää ikävaikutusten arviointia säädösvalmistelussa välttämättömänä mukaan lukien nyt lausuttavana oleva esitys yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Yleisen asumistuen piiriin voi kuulua myös yli 65-vuotiaita eläkkeellä olevia henkilöitä. Eläkkeensaajan asumistukea voi hakea yksin asuva, tai jos asuu puolisonsa kanssa tai jos muutkin asunnossa asuvat saavat eläkettä, joka oikeuttaa eläkkeensaajan asumistukeen. Muissa tapauksissa ikääntyneen henkilön tulee hakea yleistä asumistukea. Esityksen nykytilaa kuvaavassa osuudessa esitetyn kuvion 2 mukaan vuoden 2022 lopussa yleistä asumistukea saavia eläkkeensaajaruokakuntia oli 5311.

Esitetyt muutokset vaikuttavat monin tavoin ikääntyneisiin.

Esimerkiksi silloin kun ikääntynyt henkilö asuu yhdessä aikuisen lapsensa kanssa, jonka tulot eivät oikeuta eläkkeensaajan asumistukeen, voivat he hakea yleistä asumistukea. Yleisessä asumistuessa tapahtuvat heikennykset vaikuttavat suoraan tällaisen ruokakunnan toimeentuloon.

Toinen esimerkki ovat ne Helsingissä asuvat ikääntyneet, jotka ovat oikeutettuja hakemaan yleistä asumistukea. Jos esityksen mukaisesti Helsingin erityisen korkeita asumiskuluja ei oteta huomioon voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, vaan Helsinkiä tarkastellaan samoin kriteerein kuin kuntaryhmä 2, laskee tämä asumistuen päätöksessä huomioitavaa asumiskustannusten enimmäismäärää. Seurauksena on toimeentulon heikkeminen ikääntyneiden henkilöiden kohdalla, joiden asumiskulut ylittävät kuntaryhmä 2 esitetyt enimmäisrajat. Helsingissä on pula edullisista asunnoista.

Kolmas esimerkki ovat ne ikääntyneet, joille on myönnetty yleistä asumistukea ja he asuvat haja-asutusalueilla omistusasunnossa (mm. aikuisen lapsensa kanssa asuvat). Omistusasuntoa voi olla vaikea myydä ja muutto muualle on sen vuoksi erityisen vaikeaa. Esityksen mukaan heidän mahdollisuutensa saada yleistä asumistukea poistuu kokonaan.

Tehtäessä uudistuksia, joilla on vaikutuksia ikääntyneiden ihmisten asemaan ja heidän oikeuksiensa toteutumiseen tulee valmistelussa kuulla heitä edustavia tahoja.

Vanhusasiavaltuutettu toteaa, että nyt lausunnolle varattu aika on ollut liian lyhyt. Säädosvalmistelun kuulemisoppaassa, kohdassa 1.9, on käsitelty kirjallisten lausuntojen antamiseen varattavaa aikaa ja todettu vähimmäisajaksi kuusi viikkoa. Nyt lausuttavana oleva luonnos on lausunnolla ajan 8.-20.9. Annetun lyhyen määräajan puitteissa vanhusasiavaltuutettu on arvioinut, että kokonaisuudessaan esitys heikentää ikääntyneiden pienituloisten asemaa eikä kannata esitystä.

Topo Päivi
Vanhusasiavaltuutettu